

Sóller em presentaven el *žāřātš* com un «peix petit, blanc, bastant bo però de molta espina» (1953). Ja MLWagner es va adonar que el campid. *žarrétti*, logud. *zaréttu* «smaris vulgaris» són manlleus del cat. *gerret* (que ell escriu malament *xerret*), RFE 3 xrx, 235.

Però crec que és a les Pitiüses el centre més gros de pesca del gerret. Em parlaren a Formentera del *žāřātš* que pesquen amb bolig o amb artet (1963). El nom eivissenc del «caramel» el grafia malament PzCabr. com a *xarret*, però jo ho vaig sentir amb *j*-allà com pertot: els pescadors de la Penya deien que a Ses Covetes s'agafa molt de *žāřātš* (1963). JnCastelló, donant-ne un gravat molt semblant al d'AlcM (un poc menys allargat el cos) escrivia: «cast. *caramel*, cat. *gerret pàmfil*. La captura se lleva a cabo de dos maneras: mediante redes de arrastre (*bous*) y con *artet*: redes que se utilizan cerca de la costa, en *playas* o *islas*, y que van desde la superficie hasta el fondo, calándose en forma de semicírculo --- hasta a una milla de la costa; en Ibiza generalmente en la costa Sur; los que se obtienen con el *bou* tienen una coloración más pálida que los capturados con *artet*, quizá debido a la profundidad» (El Pitiüso, 1977, p. 23, precisant que també aquest és de la família dels centroacantíds). Acaba de confirmar-nos que *gerret* i *gerla* són peixos ben semblants la dada que AlcM reporta que a Eivissa a la *gerla* («Maena Osbeckii») se li dóna el nom de *gerret imperial* i el *gerret* és *gerret pàmfil*.

Schuchardt va pendre com a punt de partida de diversos noms de peix romànics el GERRES que figura ja en Plini (cf. biblgr. llatinista, en Walde-H. I, 596), com a nom d'un peix de mar petit i no gaire apreciat (ZRPb. xxiv, 420), donant-li la traducció «schnauzebrasse» (pròpiament 'besuquet morrut': el gravat de Castelló mostra justament uns llavis prominents, com esbadiant-se l'un de l'altre): amb acceptació del REW, 3746 en derivava it. *gerro*, napol. *čierra*, i el derivat venec. *žirolo*, prov. *gerle*, *gerlet* (se citen també formes fr. *jarret*, *gerre* i *jarre*). En tot cas oc. *gerlet* està ja ben documentat com antic en la *Vida de St. Honorat* (rimada a la costa de Provença c. 1200) i alguna altra dada solta i menys segura (PSW IV, 116). Hi podem afegir encara it. *zerro* que Wagner dóna com a equivalent del sd. *giarrettu*, i que deu ser el mateix que porta Petrocchi com a *žero* amb *r* simple i *z* sonora, com a nom d'una espècie de sardina (si no m'enganyo tant la *dz* < *g* com la simplificació de RR s'esdevenen a la costa genovesa). Skok ens garanteix l'existència de sbcr. *žera* identificant-lo com a «Smaris vulgaris» (ZRPb., 546), que és també el nom científic del gerret segons AlcM i *Spicara smaris* el de la *gerla* a Eivissa segons Castelló.

Sembla, doncs, que no ens hem de preocupar més per l'ètimon final de tot plegat, i podem descartar sense més examen algun vague suggeriment que proposa l'AlcM. Quant a l'explicació de les dues terminacions es pot vacillar una mica més. De tota manera hi ha molts indicis coincidents a fer-nos pensar que tinguin caràcter diminutiu. Plini coincideix amb el meu infor-

mant de Sóller a afirmar que és un peix petit, i els sol·lerics per remarcar-ho li afegeixen nova terminació diminutiva; el *Llibre de la Pesta* mallorquí, citat pel DAG., explica que «pocs permeten lo peix menut de mar, com lo que vulgarment diuen *čerrets*, boga, sorells»; hi ha *gerretó* «peix menut a Mallorca» (DAG., AlcM) i *gerricó* a Maó (AlcM); cap al mateix ens duu el fet que ja Plini usava junt amb *gerres*, com a sinònim, un diminutiu *gerricula*.

Quant a *gerla* i la seva variant *gèllera*, basta observar que AMAlcover ho pren com a base figurada de la idea de 'persona insignificant': «guanyam partidaris, y no quatre *gèlleres*, sinó gent caporal y de respecte» (BDLC III, 74) i AlcM dóna de les seves *Rondayes Mall.* una frase on *gerla* fa un paper ben semblant. S'hauria pogut pensar si *-et* venia d'una desinència de plural aràbic (sobre base mossàrab), però la presència en el *Sant Honorat* ens treu del cap aquesta sospita, i junt amb les dades anteriors, ens lleva escrúpols a admetre que *-et* de *gerret* deu ser simplement la terminació diminutiva corrent catalano-occitana.

Per a *gerla* podríem pensar en els casos de diferenciació RR > rl de què he parlat a GERRA; o bé suggerir que *gerla* sigui GERRES amb la terminació del sinònim *xucla*. Però els arguments ja donats, més el *gerricula* de Plini, i resoltament la forma veneciana *žirolo* recollida per Schuchardt o Bauquier (REW), aconsellen pensar en un diminutiu *GERRŪLA amb terminació paral·lela a la veneciana, però gènere femení com el *gerricula* de Plini. En la forma del *St. Honorat*, *gerlet*, hi ha evidentment suma de *gerla*+*gerret*. El DAG. recull —en un doc. eivissenc— de 1728 *gerret*, *gellet* y *bogues*, on és evident que hem d'entendre *gellet* amb geminada i no pas amb *l*; i podent sortir *ll* de *rl*, tenim aquí la mateixa forma del *Sant Honorat*. En fi AlcM recull «*geclet*: peix petit, de color blava, molt bo per a menjar, *Atherina hepsetus* L.» (eiv., val.), on hi ha contaminació del quasi-sinònim *xucla*.

DERIV.: Vegeu la major part supra. *Gerretada*. *Engerlar* terme de navegació dels pescadors: el meu pare ja havia anotat a Sant Pol, en una nota de 1927, l'expressió «van *engerlats* de car(d) i pena» i jo recordo haver-ho sentit allí també; Amades-Roig recolliren, a la Costa de Llevant i de Ponent, *engerlar* «plegar i lligar la vela damunt el car i la pena» (BDC XII, 29), amb una variant *geralat* (BDC XII, 39) que és el mateix amb anaptixi i sense *en-*. Ara bé l'emboïllat de la vela damunt l'antena de la barca li dóna una forma bi-cònica i allargassada ben semblant al cos de «forma llarguera» que AlcM constata a la *gerla*.

1 També Bover en la seva llista posa *getlarer* entre els peixos mallorquins, sense trad.: ho deu treure p. 24, doncs, d'una llista escrita que portaria *getlars* en plural, i ell ho malentengué com si fos el plural d'un mot en *-é(r)*.

Gerricó, V. *gerla* i *gerret* Gerro, gerrot, V. *gerla* Gers, *gersaire*, *gersera*, V. *gerd* Gerseta, sens dubte metàtesi de *sargeta*, diminutiu de *sarja* Gersos, *ger*, V. *gerd* Gerundi, V. *gest* Ges, V. *guix*; *anar de*